

ردیف آسان است

۲۰۰۶۵۳۴
۹۸۱۱۰۳

قدم به قدم با

ردیف موسیقی ایران

دستگاه شور

یمین غفاری

سرشناسه : غفاری، یمین، ۱۳۵۳ -
 عنوان و نام پدیدآور : ردیف آسان است : قدم به قدم با ردیف موسیقی ایران دستگاه شور / یمین غفاری.
 مشخصات نشر : تهران : نشر هستان ، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۵۶ص. : مصور، پارتیسیون ۲۹×۲۲ س.م.
 شابک : ۹۷۹-۰-۸۰۲۶۱۲-۲۳-۵ ۲۷۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 عنوان دیگر : قدم به قدم با ردیف موسیقی ایران دستگاه شور .
 موضوع : موسیقی ایرانی -- دستگاه‌ها -- ردیف -- پارتیسیون
 موضوع : Music, Iranian -- Dastgah -- Radif -- Scores and parts
 موضوع : موسیقی ایرانی. شور -- پارتیسیون
 موضوع : Music, Iranian. Shur -- Scores
 موضوع : موسیقی برای تار -- پارتیسیون
 موضوع : Tar (Lute) music -- Scores and parts
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۷ ۴۷۶/۳۴۴ML
 رده بندی دیویی : ۱۶۲/۷۸۹
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۸۲۴۱۱

نشر هستان : تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان روانمهر، پلاک ۷۴ طبقه اول تلفن: ۶۶۴۸۱۱۵۲

• ردیف آسان است قدم به قدم با ردیف موسیقی ایران دستگاه شور

• گردآوری و نگارش: یمین غفاری

• نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه ناشر همکار: نشر آرامش

• طراح جلد: محسن احتشامی چاپ و صحافی: ایران

• قیمت همراه با CD : ۴۳۰۰۰ تومان

• شابک: ۹۷۹-۰-۸۰۲۶۱۲-۲۳-۵

• تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از آن را به هر شکل، از جمله صوت، فیلم، نمایش، اقتباس، فتوکپی و فایل الکترونیکی بدون اجازه ناشر، نشر، پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست

۳۰.....	مقدمه گریلی.....	۶.....	دییاجه.....
۳۱.....	گوشه دشتی.....	۸.....	چگونه از این کتاب بهره ببریم.....
۳۲.....	جامه دران، بیات راجه، عشاق.....	۹.....	دستگاه شور.....
۳۳.....	خسروشیرین، بسته نگار.....	۱۰.....	درآمد.....
۳۴.....	سایه لرزان، قدیمی.....	۱۱.....	خارا، عزال.....
۳۶.....	تو بخوان اثر: جواد لشکری.....	۱۱.....	بخت بیدار اثر: اکبر محسنی.....
۳۸.....	چهارمضرب شورانگیز اثر: پرویز مشکاتیان.....	۱۳.....	رهاب، کرشمه.....
۴۰.....	پیش درآمد شور اثر علینقی وزیری.....	۱۱.....	درآمد کرشمه اثر: علی اکبر شهنازی.....
۴۲.....	رنگ شهر آشوب.....	۱۵.....	شهناز، کرشمه.....
۴۴.....	پیش درآمد شور اثر: یوسف فروتن.....	۱۶.....	نازاردلی اثر: حبیب سماعی، خسروانی.....
۴۵.....	اصول در موسیقی ایران.....	۱۷.....	نغمه.....
۴۵.....	محصول نت های موسیقی ایران.....	۱۸.....	قرچه، مجلس افروز.....
۴۶.....	۴۱.....	۱۹.....	زیرکش سلمک، نرگس مست اثر: امیر جاهد.....
۴۷.....	جواب ساز.....	۲۰.....	رنگ شور اثر: رضا شفیعیان.....
۴۸.....	فرم های موسیقی ایران.....	۲۱.....	رضوی، چهارپاره.....
۴۹.....	ردیف چیست.....	۲۲.....	حسینی (گلریز).....
۵۰.....	انواع گوشه در موسیقی ایران.....	۲۳.....	دوبیتی، قجر، زنگوله.....
۵۱.....	گوشه نامه.....	۲۴.....	رنگ شور اثر: رکن الدین مختاری.....
۵۳.....	ریتم های تمبک.....	۲۶.....	پیش درآمد شور اثر: علی اکبر شهنازی.....
۵۵.....	منابع.....	۲۸.....	مزرع سبز فلک اثر: فرامرز پایور.....

دیباچه

از اواخر دوران قاجار (ناصرالدین شاه) تاکنون، هنرمندان بزرگی عمر خود را صرف گردآوری و حفظ ردیف موسیقی ایرانی کرده‌اند. شدن سپید گذشت آن خالی از لطف نیست؛ کوشش‌هایی که نتیجه‌ی آن در قالب نغمه‌هایی دلنشین باقی مانده است. گاهی با خود می‌اندیشیم، همین نغمه‌ها را پیشینیان ما نیز می‌نواختند؟ آنچه ما امروز در اختیار داریم با گذشته چقدر تفاوت دارد؟ پرسش‌هایی از این دست که پاسخ به آن اگر محال نباشد بی‌نهایت دشوار است.

همزمان با آشنایی هنرمندان با خط موسیقی، اندیشه‌ی نگارش ردیف در ذهن پویای علینقی وزیر جواهر زده، او نخستین کسی است که آموختن دانش از میرزا عبدالله و میرزا حسینقلی را به خط نت می‌نویسد، علاوه بر این، مدرسه موسیقی تاسیس می‌کند، سرودهایی برای مدارس می‌سازد، آثار زیبا و متفاوتی برای ساز تار خلق می‌کند، شیوه‌ی آموزش مکتوب برای تار آماده می‌کند و در یک کلام به هنرموسیقی و نوازنده جایگاهی بلند می‌هد.

در سالهای پس از جنگ جهانی دوم، کشور از سودی نسبی بهره‌مند است، جامعه بیش از پیش با مظاهر تمدن غربی عجم می‌شود، نوگرایی و تجدید ناشی از این تماس فرهنگی و اجتماعی، در بدنه جامعه‌ی ایرانی رخنه می‌کند. در چنین مقطعی اشتیاق و نیاز برای تدوین یک ردیف جامع از موسیقی ایرانی بیشتر حس می‌شود، جمعی از هنرمندان آشنا به ردیف، با برگزاری جلسات متعدد، به نتیجه مشترکی نمی‌رسند. بنابراین هریک به باور خویش، حقیقتی را نزد خود دارد. در این میان موسی معروفی آنچه را که نزد درویش‌خان آموخته بود می‌نویسد و با تطبیق و اضافه آن با دست نوشته‌های علینقی وزیر و مهدی صحرایی (منتظم الحکما) مجموعه‌ای کم‌نظیر را به نام ردیف هفت دستگاه در سال ۱۳۴۲ منتشر می‌کند. این اثر فاخر، نخستین کارگان آموزش موسیقی ایران است، معروفی برای این کتاب بیش از سی سال زحمت کشید، بی‌شک می‌توان آن را دانشنامه موسیقی ایران دانست.

پس از تاسیس دانشکده هنرهای زیبا در سال ۱۳۴۴، گروه موسیقی با سرپرستی دکتر مهدی برکشلی تشکیل و نورعلی برومند کرسی آموزش ردیف و موسیقی ایرانی را در اختیار گرفت، هرچند برومند نسبت به هنرمندان هم‌دوره‌ی خود چیرگی کمتری در نوازندگی داشت، اما در اثر همنشینی با استادان برجسته‌ی موسیقی از کودکی، سلیقه‌ی ممتازی در چیدمان گوشه‌ها و توصیف ردیف موسیقی ایرانی داشت، او از کاربرمای شخصیتی و نفوذ منحصر بفردی برخوردار بود که موجب کمرنگ شدن حضور دیگر استادان در دانشگاه شد، معدود کسانی که توفیق حضور در دانشگاه را داشتند، تحت نظر او به تدریس مشغول بودند.

برومند با وجود منبع موثق چون ردیف هفت دستگاه اصرار به تدریس ردیف میرزا عبدالله به روایت استادش اسماعیلی قهرمانی داشت، تاکید برومند بر تدریس ردیف مذکور در دانشگاه تهران، ردیف موسی معروفی را به حاشیه برد، تا جایی که در حال حاضر به زعم بسیاری از استادان موسیقی، ردیف میرزا عبدالله به روایت نوعی برومند معتبرترین ردیف موجود است. این ردیف در دهه ۵۰ خورشیدی توسط ژان دروینگ آوا نگاری و منتشر شد. این کتاب دومین کارگان موسیقی ایران است و برای اکثر سازها تدوین شده است. از آن سالها تاکنون به طور موازی، ردیف موسی معروفی و ردیف میرزا حسینقلی در هنرستان و ردیف میرزا عبدالله در دانشگاه تدریس شد، اما جدالی که بر سر اصالت ردیف‌های گوناگون از همان ابتدا شکل گرفت، هنوز هم ادامه دارد.

با اینهمه همچنان جای یک تئوری مدون و جامع خالی است، نگره‌ای^۲ که گویای مدها و نظم فواصل باشد و از جوهر موسیقی ایران بگوید تا در فضای آن، هنرجوی موسیقی ایرانی راه بداهه پردازی و خلق را بیاموزد، نه تکرار کردن مدام و بی حاصل یک ردیف به امید بارور شدن ذهنش.

بر این اساس به باور نگارنده، هیچ‌یک از تئوری‌ها و تحلیل‌های نگاشته شده، جوهر موسیقی ایران را آشکار نمی‌سازد، بلکه بررسی متعصبانه‌ای از یک ردیف است، همانگونه که ادبیات گسترده‌ی فارسی تنها به شاهکارهای شعری حافظ و مولانا ختم نمی‌شود، هنر موسیقی ایران نیز تنها به ردیف روایت شده توسط یک شخص محدود نمی‌شود، بلکه ادبیات موسیقی ایران ظرفیت آن را دارد تا بینیت ردیف از هنرمندان خوش ذوق را در دل خود جای دهد.

در کتاب حاضر، نگارنده با جسارت تمام اسرمانگش، سعی در ویرایش گوشه‌ها و قطعه‌ها داشته است، با هدف مطبوع‌تر کردن آموزش موسیقی ایرانی برای ذائقه هنرجو. نگارنده می‌داند که این کتاب، تلاشی برای ارائه تئوری ندارد، بلکه تجربه شخصی نگارنده است از آموزش و بررسی ردیف‌ها. موجودی که آثار به جا مانده از حال و گذشته استادان که گردآوری شده است.

در پایان؛ سپاسگزاری قلبی‌ام را پیشکش سروران گرامی می‌کنم که با مهرورزی این مجموعه را پیش از انتشار خواندند و از نظرات ارزشمندشان بهره فراوان برده‌ام. استاد محمد فیروزی، استاد داریوش پیرنیاکان، دکتر هومان اسعدی. همچنین از توجه و حسن سلیقه خانم دکتر هدی عربزاده برای ویرایش ادبی و بازخوانی کتاب سپاسگزارم.

قدردان هنر آقای حسین علیشاپور برای آوازهای مجموعه و خانم مهرنیز پیرزاد، برای همراهی و نت نویسی بخش تمبک و قطعات ضربی هستم و برایشان توفیق روزافزون را آرزومندم. همچنین از دوست و یار مهربان آقای متین اسماعیلی و آقای حسن رضایی که توجه شان همیشه شامل حالم بوده تشکر می‌کنم.

یمین غفاری

تابستان ۱۳۹۷